

Dva doplňky do seznamu nosatců (Coleoptera: Curculionidae) České republiky

Stanislav Benedikt¹, Jiří Krátký² & Petr Jansa³

¹Částkova 10, 326 00 Plzeň, Czech Republic; e-mail: sbenedikt@seznam.cz

²Třebechovická 821, 500 03 Hradec Králové, Czech Republic; e-mail: macshort@tiscali.cz

³Vinohrady 97, 277 42 Obrádky, Czech Republic; e-mail: dendrolog.petr@centrum.cz

BENEDIKT S., KRÁTKÝ J. & JANSÁ P. 2018: Dva doplňky do seznamu nosatců (Coleoptera: Curculionidae) České republiky (Two complements to the weevil list (Coleoptera: Curculionidae) of the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 9: 48–51. Online: <http://www.entolisty.cz>, 19-12-2018.

Abstract. Two species from the family Curculionidae (Coleoptera) are recorded in the paper: *Pachyrrhinus lethierryi* (Desbrochers des Loges, 1875) is announced from the Czech Republic for the first time, *Ceutorhynchus varius* Rey, 1895 is documented as new for Bohemia (Czech Republic). Some notes on their distributions and bionomical preferences are given, and collecting circumstances are also discussed.

Key words: Coleoptera, Curculionidae, new records, faunistics, Czech Republic, Bohemia

ÚVOD

Probíhající faunistické průzkumy hmyzu na území České republiky přinášejí především v některých částech studovaných skupinách početné nové poznatky, které významně rozšiřují dosavadní znalosti o výskytu jednotlivých druhů. Nadčeled' nosatcovitých brouků (Curculionoidea) je toho typickým příkladem. Přestože uplynulo jen několik let od vydání komentovaného seznamu nosatců (BENEDIKT et al. 2010), který shrnul do té doby známé informace o druhích této nadčeledi na území České republiky a Slovenské republiky, stihly následující průzkumy a revize sbírkových materiálů v této krátké době přinést do uvedeného seznamu několik desítek změn (např. KRÁTKÝ & TRNKA 2012, JANSÁ et al. 2013, BENEDIKT et al. 2016, 2017, TRNKA et al. 2017a, b, STANOVSKÝ & BOŽA 2018). Tento příspěvek přináší informace ke dvěma druhům nosatců – *Pachyrrhinus lethierryi* (Desbrochers des Loges, 1875) byl nově zjištěn pro Českou republiku a *Ceutorhynchus varius* Rey, 1895 je v práci poprvé ohlášen z území Čech.

METODIKA

Nálezy byly učiněny v rámci příležitostných faunistických průzkumů na území středních a západních Čech. V příspěvku uvedené nomenklatura a systém jsou převzaty z práce ALONSO-ZARAZAGA et al. (2017).

Použité zkratky: coll. – sbírka s uložením dokladů,

det. – určil, lgt. – sbíral, ex. – exemplář, pers. comm. – osobní sdělení, PP – přírodní památka.

PŘEHLED NÁLEZŮ

Curculionidae: Conoderinae: Ceutorhynchitae

Ceutorhynchus varius Rey, 1895 (Obr. 1)

Bohemia occ., Stráž nad Ohří (5644), Dubový vrch, 450 m n. m., 27.V.2017, 2 ♂♂, smykem ve skalnaté lesostepi, V. Dongres lgt. et coll., S. Benedikt det.; Moravia mer., Vevčice (7062), Vevčické kopce, 4.V.2014, 1 ♀; Dobelice (7063), PP Na Kocourkách, 5.V.2018, 1 ♂; Znojmo (7162), PP Cínová hora, 29.V.2016, 1 ♂; všechny ex. R. Stejskal lgt., det. et coll.

Celkové rozšíření tohoto nosatce zahrnuje převážně jen země střední Evropy (Česká republika, Slovensko, Polsko, Rakousko a Maďarsko), mimo tento region byl prozatím ohlášen pouze z Francie, Bulharska a Řecka (ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017). Znalosti o skutečném rozšíření tohoto druhu ovlivňuje skutečnost, že byl nedlouho po popisu stažen jako varieta podobného druhu *C. hirtulus* Germar, 1824 (HUSTACHE 1925). Tento všeobecně akceptovaný taxonomický akt znamenal, že následujících osmdesát let nebyly tyto dva druhy rozlišovány. Teprve WANAT & COLONNELLI (2004) druh *C. varius* rehabilitovali na základě studia početného dokladového materiálu především ze země střední Evropy. Je tedy pravděpo-

dobné, že část publikovaných údajů pro *C. hirtulus* se mohla vztahovat právě k *C. varius*. V České republice byl nosatec až dosud prokázán pouze na jižní Moravě, a to výhradně na xerothermních lokalitách. Nálezy odtud shrnuli KRÁTKÝ & BENEDIKT (2010): Pohansko, Pánov u Hodonína, Miroslav a Načeratice. V úvodu této kapitoly uvádíme z této širší oblasti dal-

Obr. 1. *Ceutorhynchus varius*. Habitus a aedeagus ventrálně (bez měřítka). Bohemia: Stráž nad Ohří. Foto: Z. Kejval.

Fig. 1. *Ceutorhynchus varius*. Habitus and aedeagus ventrally (without scale). Bohemia: Stráž nad Ohří. Photo: Z. Kejval.

ší tři naleziště. Nová lokalita druhu v západních Čechách je zajímavá svojí značnou odlehlostí od tohoto jihomoravského areálu (> 250 km). Je však pravděpodobné, že je nosatec rozšířen na dalších lokalitách Moravy i Čech a absence dat jde na vrub jeho nenápadnému habitu a nedostatečné prozkoumanosti území. Potravní vazba tohoto nosatce není zcela objasněna, ačkoliv WANAT & COLONNELLI (2004) uvádějí jako pravděpodobnou živnou rostlinu huseníček rolní (*Arabidopsis thaliana*). Podle poznatků autorů tohoto příspěvku se ale zdá, že okruh živných rostlin by mohl zahrnovat i další druhy z čeledi brukvovitých (Brassicaceae). Dosud známé rozšíření druhu v České republice je zachyceno na Obr. 2.

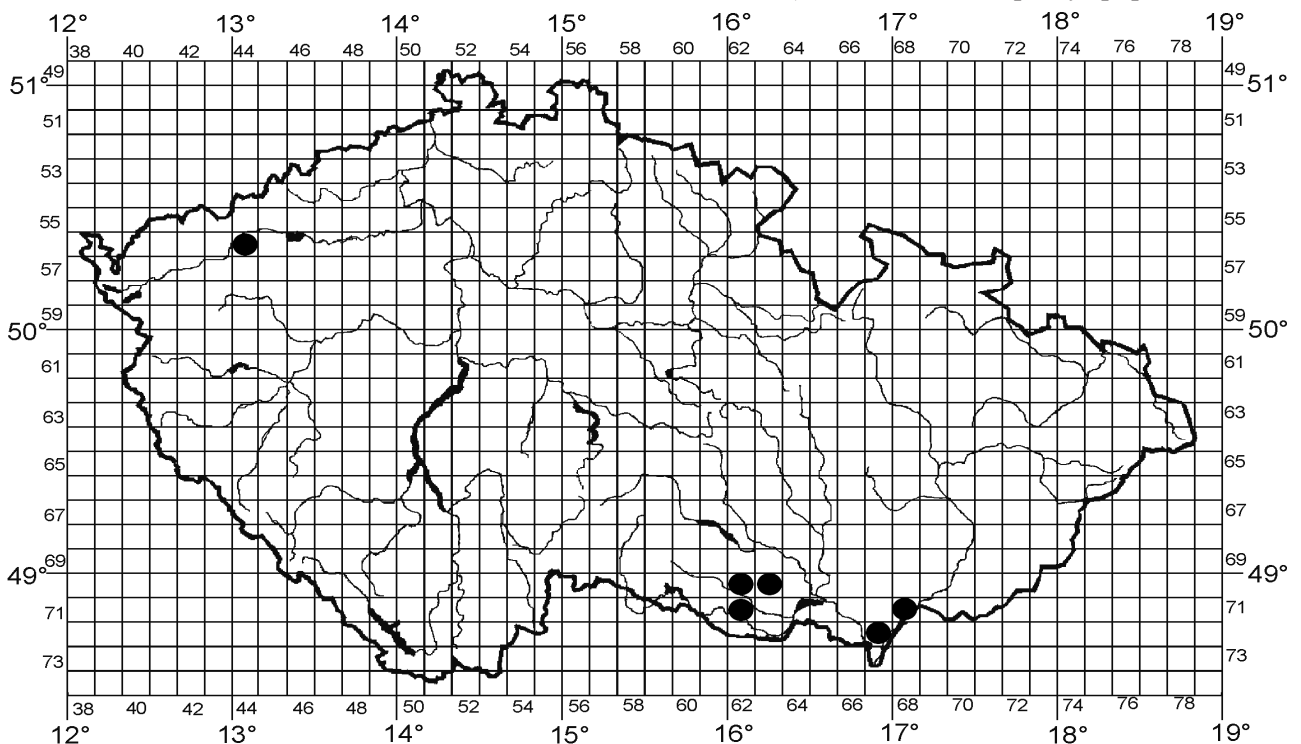
Nový druh pro Čechy.

Curculionidae: Entiminae

Pachyrrhinus lethierryi lethierryi (Desbrochers des Loges, 1875) (Obr. 3)

Bohemia centr., Obříství (5752), intravilán, 25.V.2018, 1 ♀, P. Jansa lgt. et coll., J. Krátký det.

Nominotypický poddruh je původním obyvatelem jižní Francie a Itálie, odkud se patrně se sazenicemi okrasných živných rostlin rozšířil v posledních desetiletích do některých dalších zemí Evropy. Jeho současný areál zahrnuje kromě již uvedených zemí také Španělsko, Velkou Británii, země Beneluxu, Německo, Švýcarsko, Turecko (ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017) a nově byl zjištěn také v Řecku (GERMANN & BRAUNERT 2018) a na Krymu (KOVALENKO et al. 2018). Ve střední Evropě byl poprvé ohlášen

Obr. 2. Známé rozšíření *Ceutorhynchus varius* v České republice.

Fig. 2. Known distribution of *Ceutorhynchus varius* in the Czech Republic.

jeho nález z roku 2001 z jihozápadního Německa (RHEINHEIMER 2003) a následně také ze Švýcarska (GERMANN 2005). Zcela nové je zjištění jeho výskytu v Rakousku (A. Link, pers. comm.). Potravně je tento druh vázán na různé druhy zeravů (*Thuja* spp.) a zřejmě také cypřišů (*Cupressus* spp.), cypřišků (*Chamaecyparis* spp.) a jalovců (*Juniperus* spp.). Imaga jsou mimo oblast původního výskytu nacházena nejčastěji na živých plotech, v parcích a obecně v městské zeleni s přítomností zmíněných živných dřevin. Z České republiky ani ze Slovenska nebyl tento druh nikdy hlášen a jeho výskyt zde ani nebyl předpokládán (BENEDIKT et al. 2010). Uvedený český prvnález byl učiněn individuálním odchycem exempláře sedícího náhodně na zdi domu. Cílený pokus o nalezení dalších kusů na okolo stojících potenciálních živných dřevinách nebyl úspěšný. Lze předpokládat, že se tento nosatec s okrasnými dřevinami postupně rozšíří i do dalších míst České republiky.

Nový druh pro Českou republiku.

PODĚKOVÁNÍ

Za poskytnutí materiálu ke studiu a doplňující poznámky k nálezovým okolnostem děkujeme V. Dongresovi (Plzeň). Poděkování patří také R. Stejskalovi (Znojmo) za nálezová data k *Ceutorhynchus varius* a Z. Kejvalovi (Muzeum Chodska, Domažlice) za zhotovení fotografie stejného druhu.

LITERATURA

ALONSO-ZARAZAGA M. A., BARRIOS H., BOROVEC R.,

Obr. 3. *Pachyrrhinus lethierryi lethierryi*. Bohemia: Obřívství. Foto: J. Krátký.

Fig. 3. *Pachyrrhinus lethierryi lethierryi*. Bohemia: Obřívství. Photo: J. Krátký.

- BOUCHARD P., CALDARA R., COLONNELLI E., GÜLTEKIN L., HLAVÁČ P., KOROTYAEV B., LYAL C. H. C., MACHADO A., MEREGALLI M., PIEROTTI H., REN L., SÁNCHEZ-RUIZ M., SFORZI A., SILFERRBERG H., SKUHROVEC J., TRÝZNA M., VELÁSQUEZ DE CASTRO A. J. & YUNAKOV N. N. 2017: Cooperative catalogue of Palaearctic Coleoptera Curculionoidea. – Monografías electrónicas de la Sociedad Entomológica Aragonesa, 8: 1–729. Online: <http://sea-entomologia.org/monoelec.html> (navštíveno 30.9.2018).
- BENEDIKT S., BOROVEC R., FREMUTH J., KRÁTKÝ J., SCHÖN K., SKUHROVEC J. & TRÝZNA M. 2010: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska. 1. díl. Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea excepting Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia. Part 1. – Klapalekiana, 46 (Supplementum): 1–363.
- BENEDIKT S., KRÁTKÝ J. & SCHÖN K. 2016: Nové a potvrzené druhy nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) pro Českou republiku a Slovensko (New and confirmed records of weevils (Coleoptera: Curculionoidea) for the Czech Republic and Slovakia). – Západočeské entomologické listy, 7: 25–31. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- BENEDIKT S., KRÁTKÝ J. & STANOVSKÝ J. 2017: Doplnky k seznamu nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) České republiky a Slovenska (Addendum to the weevil list (Coleoptera: Curculionoidea) of the Czech Republic and Slovakia). – Západočeské entomologické listy, 8: 15–21. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- GERMANN C. 2005: *Pachyrrhinus lethierryi* (Desbrochers, 1875) signalé pour la première fois en Suisse (Coleoptera, Curculionidae: Polydrusini). – Bulletin Romand d'Entomologie, 23: 57–59.
- GERMANN C. & BRAUNERT C. 2018: Contribution to the weevils (Coleoptera, Curculionoidea) of Kefalonia Island (Greece). – Parnassiana Archives, 6: 25–40.
- HUSTACHE A. 1925: Curculionidae de la fune franco-rhénone. I. Ceutorrhynchini. – Miscellanea Entomologica, hors serie, 18: 271–286.
- JANSA P., BRESTOVANSKÝ J. & PUTZ M. 2013: První nález nosatce *Mogulones dimidiatus* (Frivaldszky, 1865) (Coleoptera: Curculionidae) v Čechách (First record of the weevil *Mogulones dimidiatus* (Frivaldszky, 1865) (Coleoptera: Curculionidae) in Bohemia) in the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 4: 66–68. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- KOVALENKO Y. N., AKULOV E. N. & YUNAKOV N. 2018: The easternmost discovery of the Mediterranean weevil *Pachyrrhinus lethierryi* (Coleoptera, Curculionidae, Entiminae): Is a further invasion possible? – ZooKeys, 799: 89–93.
- KRÁTKÝ J. & BENEDIKT S. 2010: Čeleď / Family Curculionidae, podčeleď / subfamily Ceutorhynchinae. Pp. 254–315. In: BENEDIKT S., BOROVEC R., FREMUTH J., KRÁTKÝ J., SCHÖN K., SKUHROVEC J. & TRÝZNA M. 2010: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska. 1. díl. Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea excepting Sco-

- lytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia. Part 1. – Klapalekiana, 46 (Suppl.): 1–363.
- KRÁTKÝ J. & TRNKA F. 2012: Records of two interesting weevil species in the Czech Republic (Coleoptera: Curculionidae). – Weevil News, 82: 1–2.
- RHEINHEIMER J. 2003: *Pachyrhinus lethierryi* Desbrochers in Südwestdeutschland (Coleoptera: Curculionidae). – Mitteilungen des Entomologischen Vereins Stuttgart, 38: 17–18.
- STANOVSKÝ J. & BOŽA P. 2018: Příspěvek k seznamu nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) Moravy (Česká republika) (Contribution to the weevil list (Coleoptera: Curculionoidea) of Moravia (Czech Republic)). – Západočeské entomologické listy, 9: 1–3. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- TRNKA F., ČUDAN D., BOŽA P. & JANSÁ P. 2017a: Faunistic records from the Czech Republic – 420. – Klapalekiana, 53: 163–165.
- TRNKA F., KRÁTKÝ J. & STEJSKAL R. 2017b: Poznámky k výskytu několika druhů nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) v České republice (Notes on the occurrence of several weevil species (Coleoptera: Curculionoidea) of the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 8: 71–75. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- WANAT M. & COLONNELLI E. 2004: *Ceutorhynchus varius* Rey, 1895, status revised (Coleoptera: Curculionidae), its diagnostic characters and distribution in Europe. – Annales Zoologici, 54: 453–459.

Obdrženo do redakce: 27.10.2018

Přijato po recenzích: 11.12.2018